

ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ ІНДИКАТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Бавикіна К., здобувач вищої освіти групи Б 3/1

обліково-фінансового факультету, МНАУ

Завдяки швидко розвитку життя в ринковій системі координат виникають нові дослідницькі проблеми, що в свою чергу впливає на зростання методологічних пошуків, формування нових парадигм дослідження економічних процесів. Однією з цих проблем є планування і регулювання в складних економічних системах змішаного типу.

Оглядаючись на досвід зарубіжних країн, одним з ефективних механізмів реалізації стратегічних цілей розвитку регіону є індикативне планування. За останні десятиліття ідеї індикативного планування набули розуміння і застосування у країнах Європи, Азії та Америки, окремих республіках СНД.

Вивченням теоретико-методологічних основ формування системи стратегічного індикативного планування займаються як зарубіжні, так і українські науковці. Основні положення викладені в працях і дослідженнях українських та зарубіжних учених С. Лавлинського, А. Левінталя, А. Петрова, М. Погребняка, С. Сильвестрова, Т. Псарьової [1-5] та ін.

Складність проблеми визначена методологічними розходженнями у вирішенні питання про співвідношення планування і регулювання економіки, а також можливістю і реальністю реалізації даної проблеми засобами економічної теорії.

У той же час, в Україні практично відсутня єдина система індикативного планування і досі не сформовано дієвий інституційно-правовий механізм державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Таким чином, проблема впровадження і розвитку системи індикативного планування в Україні є актуальними.

Метою є знайомство з методологією індикативного планування як системи вимог до його побудови та вивчення проблеми впровадження системи індикативного планування в Україні.

Індикативне планування – спосіб регулювання економічних процесів за допомогою рекомендаційної постановки певних цілей, визначення пріоритетів розвитку національної економіки і застосування державних фінансових та інших непрямих стимулів для їх реалізації. Воно носить рекомендаційний характер і принципово відрізняється від директивного способу реалізації способу поставлених цілей. Показники індикативного плану набувають життєвої сили для суб'єктів ринку лише через цілеспрямовану систему правових та економічних регуляторів.

Принципи індикативного планування виражають головні вимоги до побудови індикативних планів. До них належать: поєднання інтересів усіх суб'єктів ринкових відносин - держави, регіонів, підприємств і окремих підприємців; порівняння витрат і доходів; комплексність, яка передбачає системний підхід у вирішенні економічних, соціальних, культурних, екологічних, зовнішньоекономічних та інших проблем; індикативність як спосіб визначення цілей і пріоритетів соціально-економічного розвитку; розробку способів їх досягнення на базі глибокого аналізу об'єктивного стану і динаміки розвитку суспільства; поєднання планового і ринкового регулювання розвитку економіки; безперервність, яка передбачає безперервний процес прогнозування і планування; орієнтацію на вирішення соціальних завдань розвитку суспільства.

Основними ознаками індикативного планування є: базування на змішаній економіці; планові документи окреслюють загальні контури майбутнього економічного розвитку (план-прогноз); завдання мають орієнтовний, рекомендаційний характер (є обов'язковими тільки для державних підприємств); головне завдання плану – координація господарської діяльності суб'єктів економіки; для стимулювання виконання завдань використовуються економічні, прямі, опосередковані та адміністративні методи.

Складовою частиною методології є методика індикативного планування, тобто сукупність способів і принципів розробки індикативних планів та забезпечення їх реалізації.

До основних методів розробки індикативних планів належать: програмно-цільовий, нормативний, балансовий, економіко-математичний, техніко-економічного аналізу, індексного аналізу, системний.

Головними способами реалізації індикативних планів треба вважати такі: застосування економічних регуляторів (податки, кредити, тарифи, інвестиції, ціни, цінні папери, відсотки, резерви, норми і нормативи, амортизаційні відрахування, бюджет, субсидії, програми); застосування адміністративних регуляторів (державні замовлення, штрафи, санкції, ліцензії, дозволи, квоти, антимонопольні закони тощо).

Важливою умовою розробки індикативних планів є визначення об'єктів регулювання.

Об'єктами регулювання є соціально-економічні структури, системи зв'язків між їхніми частинами, виявлені на підставі вивчення внутрішніх закономірностей їх функціонування. Вони є об'єктами економічного і правового впливу держави в сфері виробництва, обігу і споживання. Найважливіші соціально-економічні структури і фактори є такі: великі природно-економічні райони, підприємства всіх форм власності; регіональна і галузева структури економіки; бюджети регіонів; основні економічні пропорції у розвитку промисловості та сільського господарства; ринкові відносини.

Індикативний план передбачає три типи показників: прогнозні (визначають можливі орієнтири розвитку економіки, окремих сфер і елементів ринку), директивні (затверджені у Державному плані й обов'язкові до виконання без огляду на економічну доцільність) та розрахункові (розробляють у державній програмі, відображають її аналітичні та фінансові аспекти).

До показників, які контролює державна влада, належать: державний контракт та державне замовлення, ціни і тарифи на окремі види продукції та послуги, які регулює держава.

Державними важелями впливу на виконання державних програм є: соціально-економічні нормативи (мінімальна заробітна плата, норми амортизації тощо); податки і податкові пільги; державні інвестиційні ресурси; державні кредитні ресурси і кредитна політика; регламентація ціноутворення; державні замовлення (контракти); мито і митні збори; бюджетні асигнування і дотації; розміри пенсій, стипендій, допомоги; регулювання оплати праці; заборони, ліцензії, квоти.

У країнах Східної Європи головні зусилля адміністративних органів у перехідний до ринкової економіки період спрямовані на державне регулювання приватизації – вибір об'єктів для продажу, проведення торгів тощо. В Україні цими питаннями відає Фонд державного майна, який затверджує склад комісії з приватизації конкретного підприємства.

Індикативне планування є дієвим механізмом реалізації стратегічних цілей розвитку регіонів України, яке покликано вирішувати пріоритетні проблеми соціально-економічного розвитку, сприяти зростанню рівня життя населення і ефективності регіонального управління. Індикативний план дає чіткі орієнтири досягнення цілей, є основою при розробці місцевого бюджету і програм соціально-економічного розвитку. Для впровадження основної методології індикативного планування в Україні необхідно розробити єдину систему індикативного планування і сформував дієвий інституційно-правовий механізм державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

Список використаних джерел

1. Петров А.Н. Індикативне планування: теорія і шляхи вдосконалення: Монографія / [О.М. Петров, Л.Г. Демидова, С.М. Клімов, Г.З. Щербаківський, Н.Г. Ананов]. - СПб: Знання, 2000.- 96 с.
2. Псарьов В.І. Методика формування та аналізу комплексних програм соціально-економічного розвитку муніципальних утворень / В.І.

Псарьов, Т.В. Псарьова, Н.В. Сушенцева, І.А. Гончаров. За заг. Ред. В.І.Псарєва, Н.В. Сушенцева. - Новосибірськ, 2010. - 511 с.

3. Лавлинский С.М. Моделі індикативного планування соціально-економічного розвитку ресурсного регіону /С.М. Лавлинский; Югорський навчальний-дослід. ін-т інформ. технологій. - Новосибірськ: Изд-во СО РАН, 2008. - 247 с.

4. Погребняк М. Індикативне планування як основа удосконалення системи державного регулювання економіки України // Ринкова трансформація економіки України: проблеми регулювання. Колективна монографія. / За ред. В.Ф. Беседіна, А.С. Музиченка.- К .: НДЕІ - 2005.- С.141-145

5. Сильвестров С. Економічна політика розвитку і індикативне планування / С. Сильвестров // Суспільство і економіка. - 2007. - № 11/12. - С. 119-137

6. Мордовець О.С. Сутність та цілі індикативного планування соціально-економічного розвитку регіону / О.С. Мордовець // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. - Чернігів: 2013. - №1 (64). - С 201-206.

7. Федоренко І А. Формування індикативного плану соціально-економічного розвитку / І.А.Федоренко, О.С. Мордовець // Економіка та держава - Київ діє до: 2013 - № 12. - С. 10 - 14.

Науковий керівник – Котикова О. І., докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри економіки підприємств, Миколаївський національний аграрний університет

ОСНОВНІ МОТИВИ ПЛИННОСТІ КАДРІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Біляк У. М. 4 курс менеджмент, ФЕМ